

WAAR BEVINDT ZICH DE OUDE PUT BIJ DE KONINGSTAFEL?

Naar aanleiding van ons artikel in het vorige nummer van Oud Rhenen, verscheen er in de Rijnpost van 21 augustus een artikel, waarin gewag werd gemaakt van het feit dat men begonnen was met sloop van de bijgebouwen van het markante vierkante gebouwtje bij de Koningstafel te Rhenen.

Hierbij was een (hemel)waterput tevoorschijn gekomen, waarbij de Rhenense amateurarcheoloog J. Mom aanneemt dat het hier waarschijnlijk gaat om de put, waarvan Haakman¹ gewag maakt in zijn boek van omstreeks 1847. Mom meent dat een normale waterput op het hoogste punt van de Grebbeberg zeer onwaarschijnlijk is, omdat men hiervoor veel te diep zou moeten graven.

Hoewel hij hier wel eens gelijk in zou kunnen hebben, komen waterputten wel degelijk ook op hooggelegen gronden voor, met name boven moeilijk doorlaatbare leemlagen.

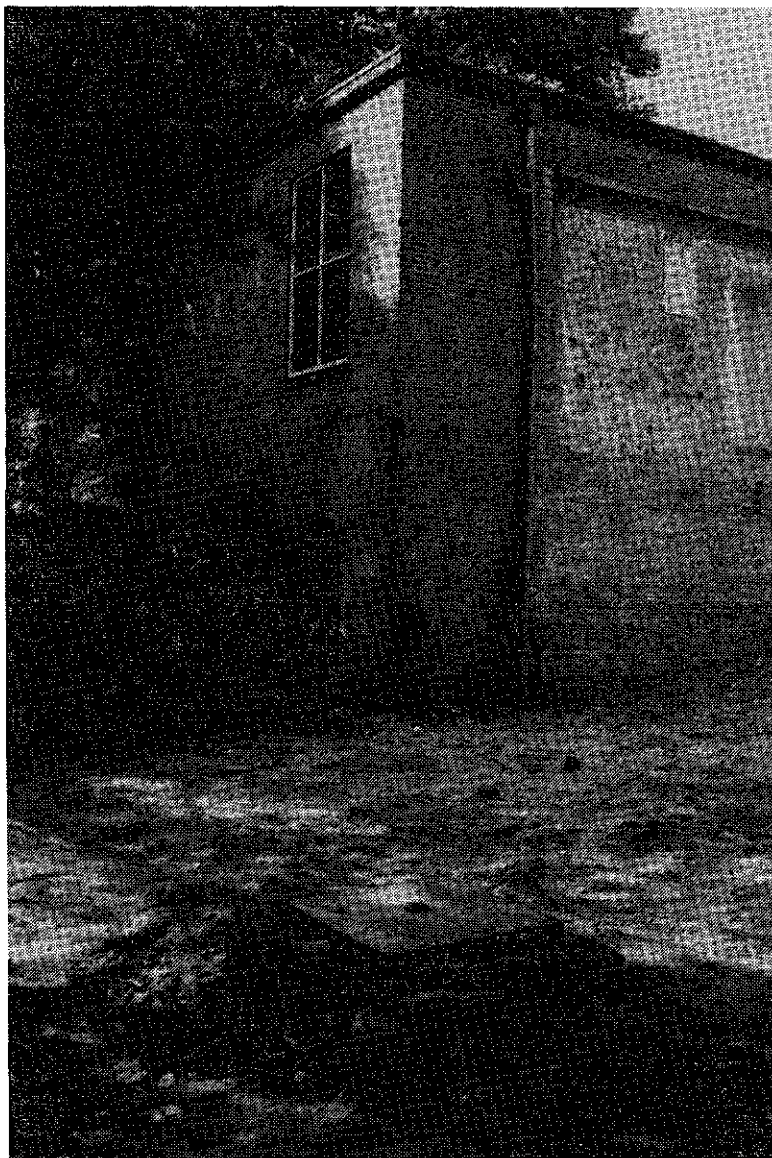
De gevonden put bij de Koningstafel is naar alle waarschijnlijkheid niet de put waar Haakman op doelde.

Hij zegt hier namelijk in zijn boek allereerst het volgende over, wandelend via een breed pad naar de Koningstafel, komend van het Noorden:

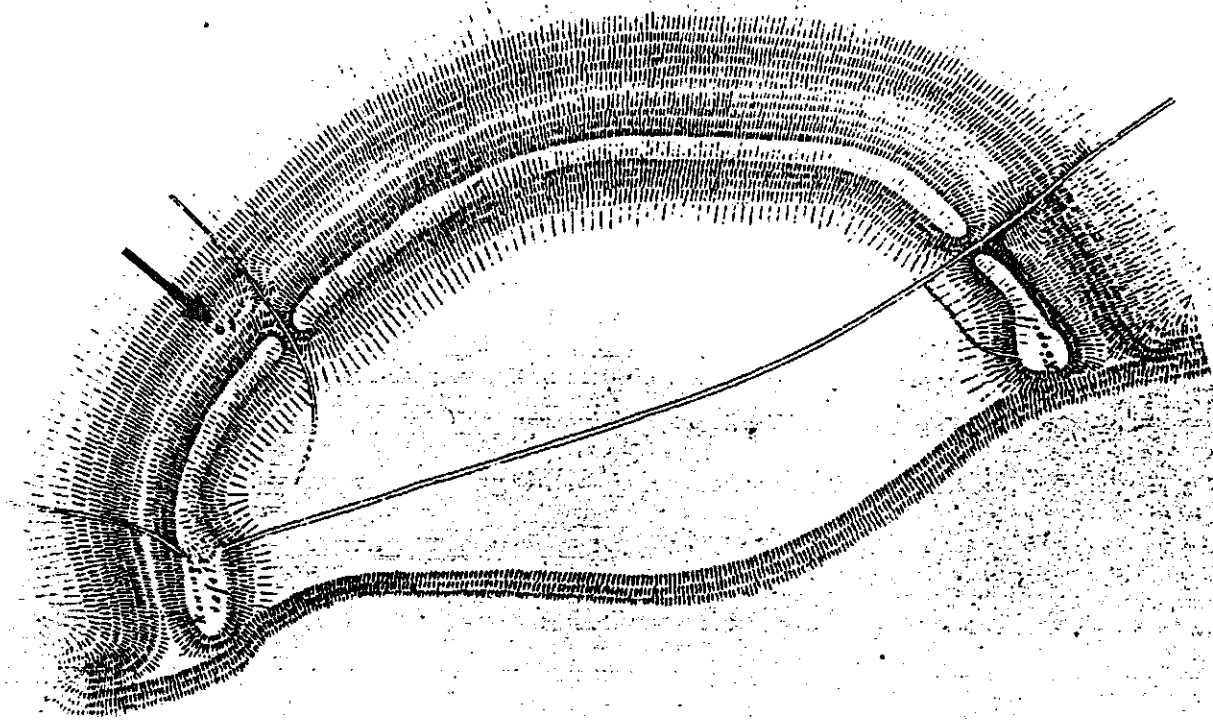
"De groote laan vervolgende, treft men een weinig verder ter rechterzijde eene zeer lange donker beschaduwde beukenlaan aan, die stadwaarts terugleidt en met de Zaalboog vereenigd is; voorts ter linkerzijde eene fraaije slingerlaan, welke door het kreupelhout, nu hoger dan lager kronkelend in den omtrek van den Tafelberg uitkomt. In deze laan is de toegang naar den onlangs ontdeekten put, waarover wij nader zullen spreken. Eindelijk komt men aan het einde van die groote laan bij nog een slingerend, doch steil voetpad, welke met trappen boven op gemelden heuvel uitkomt".

Volgens deze beschrijving moet de oude put zich dus ten noordwesten van de Koningstafel hebben bevonden. Vervolgens komt hij op de oude put weer terug met de volgende passage:

"... dat, volgens de overleveringen, aldaar een hof of kasteel van de oude Bataafse Hertogen gestaan heeft; andere zijn van meening, dat er een Romeins kasteel, zoo als er door den veldheer Drusus meerdere aan den Rijnkant gesticht geweest zijn, gevonden werd, en dat de Romeinen er tijdens hun verblijf eene legerplaats gehad hebben.

*Het gebouw bij de Koningstafel na sloop van de bijgebouwen, anno 1992.
Op de voorgrond de "waterkelder".*

Snijdt van 20 ellen op van buiten.

Tekening van de aarden ringwallen op de Grebbeberg bij de Konigstafel, anno 1834.
De pijp geeft de plaats aan van de oude put.

Dit gevoelen is niet onwaarschijnlijk, want de hoogten en laagten, waarmede deze heuvel omringt is, alsmede de overblijfselen van grachten en wallen rondom denzelfden, hoewel nu met klein houtgewas begroeid, benevens een put, welke nu onlangs in de nabijheid tusschen het kreupelhout ontdekt is, duiden genoegzaam aan, dat deze plaats alzo niet door de natuur daargesteld, maar door menschenhanden in dien staat gebracht en eens bevolkt geweest is...etc."

Haakman heeft het hier over de halve cirkelvormige aarden wallen bij de Koningstafel. De door hem genoemde put moet een zeer oude put tussen het struikgewas zijn geweest, en niet de onlangs gevonden waterkelder (of beerput?), die waarschijnlijk omstreeks die tijd bij de bouw van de boswachterswoning op de Koningstafel is aangelegd. Onlangs heeft een kort onderzoek uitgewezen, dat deze waterkelder inderdaad gemetseld is van een steensoort, die overeenkomt met de steensoort van het bijbehorende gebouwtje, dat men in die tijd net aan het bouwen was. Haakman zal deze put zeker niet voor een oude "Romeinse" of "Bataafse" put hebben aangezien. De oude put zal dus in de buurt van de aarden wal, mogelijk op een wat lager gelegen plaats hebben gelegen.

In een nader gesprek hierover met Edwin van Hagen, die bijzonder geïnteresseerd is in de geschiedenis van het Grebbeberg gebied, meende hij zich te herinneren dat hij ooit een kaart in het Streekmuseum "Het Rondeel" had gezien, waarop een put was ingetekend op de rug van een lagere ringwal, net naast het pad naar de Koningstafel. Deze kaart was in 1834 getekend in opdracht van de archeoloog C.J.C. Reuvens, die ook in die tijd ter plaatse archeologisch onderzoek had gedaan. De originele kaart bevindt zich in het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden. Het betreft hier ongetwijfeld de put waar Haakman in zijn boek van 1847 op doelde.

Het ligt in de bedoeling dat het R.O.B. binnenkort weer een gedegen archeologisch onderzoek in dit gebied zal gaan opzetten om uit te vinden uit welke tijd de aarden ringwal op de Grebbeberg stamt. Ook brengt de archeoloog Heidinga in een interessant artikel over Rhenen in de Vroege Middeleeuwen de ringwal ter sprake.²

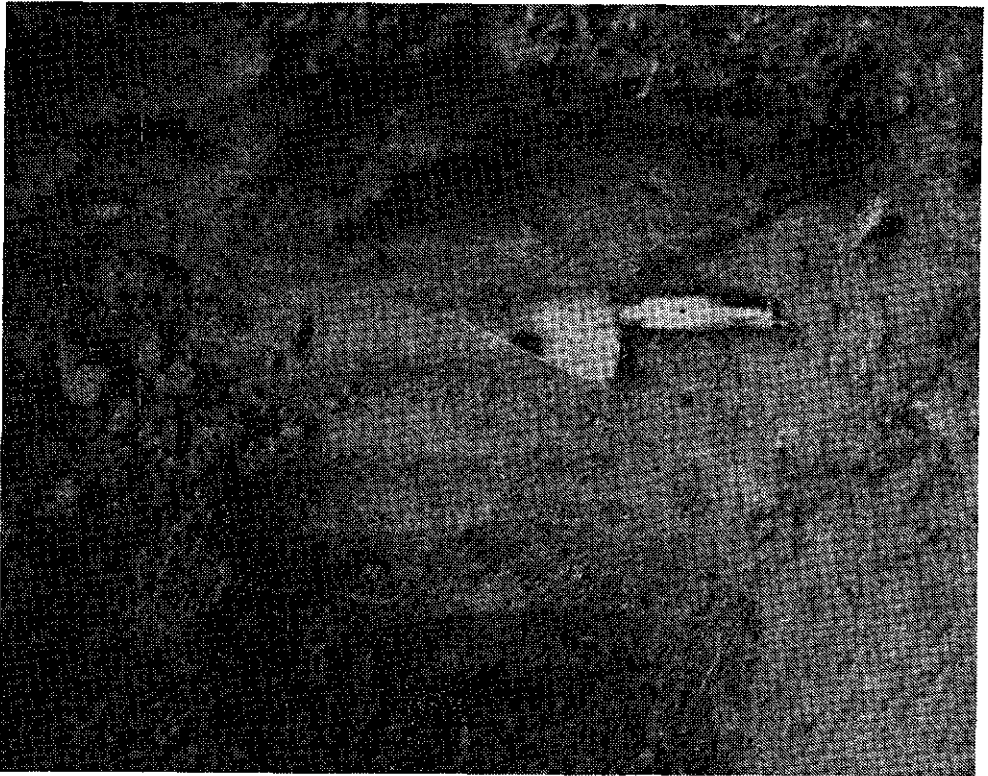
Het zou zeer de moeite waard zijn om bij het onderzoek van het R.O.B. ook de put te betrekken, om vast te stellen of deze bij de St. Anthoniskapel behoorde of misschien nog van veel oudere voorsprong is. Het zou meer licht kunnen werpen op de intrigerende geschiedenis van dit deel van de Grebbeberg.

Het lijkt erop dat de St. Anthoniskapel vroeger ongeveer op de plaats van de huidige Koningstafel heeft gestaan; in de buurt worden namelijk nogal wat kloostermoppen en stukken leisteen aangetroffen, die als dakbedekking hebben gediend.

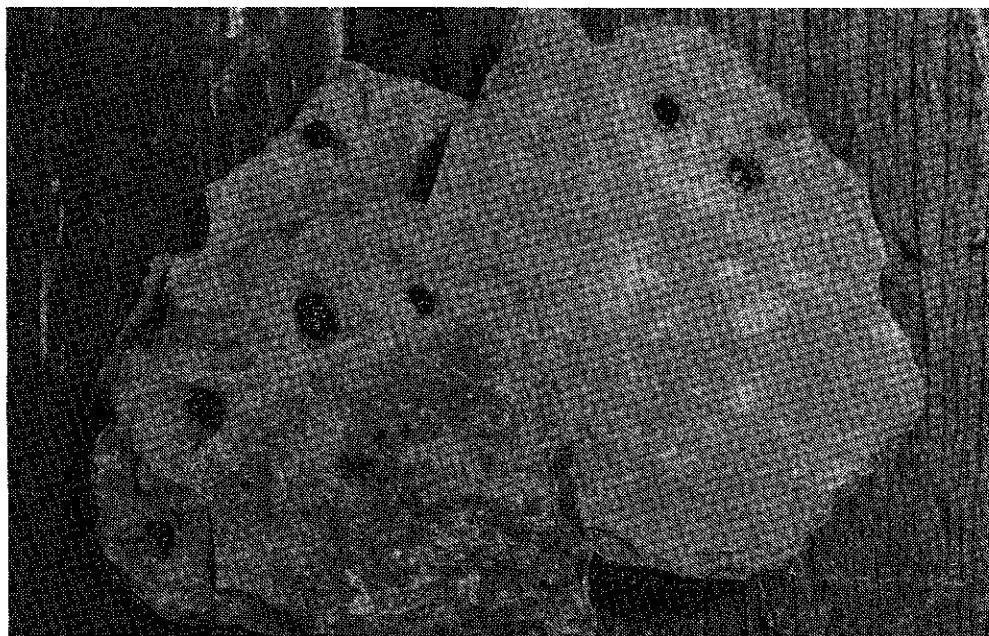
Wat het inmiddels overgebleven vrijstaande vierkante gebouwtje betreft; hiervoor dient men toch spoedig tot een beslissing over de toekomstige bestemming te komen, wil het niet ten prooi vallen aan vandalisme. Of men zou het weer voor bewoning geschikt moeten maken, of men zou er een "onbrandbare" uitkijktoren van kunnen maken door alle brandbare delen te verwijderen en er een robuust gemetseld geheel van te maken, met open ramen (geen glas). Ook zou men er de oorspronkelijk aanwezige "kantelen" weer op kunnen metselen.

A.J. de Jong.

1. G.C. Haakman, Rhenen en Omstreken, Amersfoort 1847.
2. H.A. Heidinga, *From Kootwijk to Rhenen: in search of the elite in the Central Netherlands in the Early Middle Ages.*

De trapsgewijs dichtgemetselde bovenkant van de "waterkelder".

Stukken leistenen dakbedekking en kloostermoppen, gevonden in de buurt van de Koningstafel; vermoedelijk afkomstig van de St. Anthoniskapel.

